

כרשת

ווארא

עם אונקלום ורש"י

פרשת וארא

ב וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וַאֲמַר לָהּ אֲנִי יִי:

וידבר אלהים אל משה. דבר אתו

משפט, על שהקשה לדבר ולומר למה

הרעותה לעם הזה: ויאמר אליו אני ה'.

נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני,

ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי
 שדברתי לאבות הראשונים. ובלשון הזה
 מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות אני ה'
 נאמן ליפרע, כשהוא אומר אצל עונש,
 כגון וחללת את שם אלהיך אני ה',
 וכשהוא אומר אצל קיום מצות, כגון
 ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה',
 נאמן ליתן שכר:

וַיֵּאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק
 וַאֲלֵ יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשָׁמַי

יְהוָה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם:

וְאַתְּגִלִּיתִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב

בְּאֵל שַׁדַּי וְשְׁמִי יי לֹא הוֹדַעִית לְהוֹן:

וְאֵרָא. אֵל הָאֲבוֹת: בְּאֵל שַׁדַּי. הַבְּטַחְתִּים

הַבְּטַחְתִּים, וּבְכוּלֹךְ אִמַּרְתִּי לָהֶם אֲנִי אֵל

שַׁדַּי: וְשְׁמִי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם. לֹא

הוֹדַעְתִּי אֵין כְּתִיב כֵּאֵן, אֲלֵא לֹא נוֹדַעְתִּי,

לֹא נִכְרַתִּי לָהֶם בַּמִּדָּת אֲמִיתִית שְׁלִי

שֶׁעָלֶיהָ נִקְרָא שְׁמִי ה', נֶאֱמַן לְאִמַּת דְּבָרִי,

שֶׁהָרִי הַבְּטַחְתִּים וְלֹא קִיַּמְתִּי:

וְגַם הִקְמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם

לִתֵּת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת

אֶרֶץ מִגְרִיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָּהֶּ:

וְאֵף אֶקְיַמְתִּי יָת קִיָּמִי עִמָּהוֹן לְמַתָּן

לְהוֹן יָת אֶרְעָא דְכְנַעַן יָת אֶרְעָא

תּוֹתְבוֹתְהוֹן דְּאֶתְוֹתְבוּ בָּהֶּ:

וְגַם הִקְמֹתִי אֶת בְּרִיתִי וְגו'. וְגַם

כַּשֵּׁנִרְאִיתִי לָהֶם בְּאֵל שַׁדִּי, הִצַּבְתִּי

וְהַעֲמַדְתִּי בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם: לִתֵּת לָהֶם

את ארץ כנען. לאברהם בפרשת מילה
 נאמר, אני אל שדי וגו' ונתתי לך ולזרעך
 אחריד את ארץ מגוריד. ליצחק, כי לך
 ולזרעך אתן את כל הארצות האל
 והקימותי את השבועה אשר נשבעתי
 לאברהם, ואותה שבועה שנשבעתי
 לאברהם באל שדי, אמרתי ליעקב אני אל
 שדי פרה ורבה וגו', ואת הארץ אשר וגו',
 הרי שנדרתי להם ולא קיימתי:

הַיְגָם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נְאֻמֹּת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים

**מַעֲבָדִים אֶתְכֶם וְאֶזְכֹּר אֶת
בְּרִיתִי:**

**וְאַף קִדְמִי שְׁמִיעַ יְיָ קְבִילַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל דִּי מִצְרָאִי מִפְּלִחִין בְּהוֹן
וְדַכִּירְנָא יְיָ קִימִי:**

**וגם אני. כמו שהצבתי והעמדתי הברית
יש עלי לקיים, לפיכך שמעתי את נאקת
בני ישראל הנואקים: אשר מצרים
מעבידים אתם ואזכור. אותו הברית, כי
בברית בין הבתרים אמרתי לו וגם את הגוי**

אשר יעבודו דן אנכי:

וְלִכֵּן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי

יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת

סִבְלֹת מִצְרַיִם וְהֵצַלְתִּי אֶתְכֶם

מֵעַבְדֵּיהֶם וְגֵאֲלֹתִי אֶתְכֶם

בְּזִרְעִי נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים

גְּדֹלִים:

בְּכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי וְאֶפִּיק

יִתְכוֹן מִגֹּדֶל דְּחֹק פְּלִחַן מִצְרָאִי וְאֶשִׁיזַב

יִתְּכוֹן מִפְּלִחְנֵהוֹן וְאַפְרוֹק יִתְּכוֹן בְּדִרְעָה

מֶרְמָא וּבְדִינִין רַבְרַבִּין:

לִכְן. עַל פִּי אוֹתָהּ הַשְּׁבוּעָה: אִמּוֹר לְבִנִי

יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'. הִנָּאֲמֵן בַּהֲבִטַּחְתִּי:

וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. כִּי כֵן הַבִּטַּחְתִּיו, וְאַחֲרֵי

כֵּן יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל: סְבִלּוֹת מִצָּרִים.

טוֹרַח מִשָּׂא מִצָּרִים:

וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם

וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֻתָּם

כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא

אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלֹת מִצָּרִים:

וְאֶקְרִיב יִתְכוֹן קִדְמִי לְעֲמֹא וְאֶהוִי

לְכוֹן לְאֱלֹהִים וְתִדְעוֹן אֲרִי אֲנִי יְיָ

אֱלֹהֵיכֶם דֹּאֲפִיק יִתְכוֹן מִגֹּד דְּחֹק פְּלִחוֹן

מִצָּרִים:

ח וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ

אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי לְתַת

אֶתָּה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב

וְנָתַתִּי אֶתָּה לָכֶם מִזֶּרְעָה אֲנִי

יְהוָה:

וְאֵעִיל יִתְּכֹן לְאַרְעָא דִּי קִימִית

בְּמִימְרֵי לְמַתָּן יְתֵה לְאַבְרָהָם לִיצְחָק

וְלִיעֲקֹב וְאַתָּן יְתֵה לְכֹון יִרְתָּא אֲנָא יִי:

נִשְׁאַתִּי אֵת יְדֵי. הָרִימוּתִּיהָ לִישְׁבַּע

בְּכַסְאִי:

ט וַיְדַבֵּר מִנְּשָׂה כֵּן אֶל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מִנְּשָׂה

מִקְצָר רוּחַ וּמִנְּעֻבָּדָה קְנֻשָׁה: (פ)

וּמַלִּיל מִשָּׁה כֵּן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא

קָבִילוּ מִן מִשָּׁה מִמַּעַיִן רוּחָא

וּמַפְלִחָנָא דַּהּוּה קָשִׁיָּא עַל־יְהוֹן:

וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מִשָּׁה. לֹא קִבְּלוּ תַנְחוּמִין:

מִקְצֵר רוּחַ. כֹּל מִי שֶׁהוּא מִיִּצֵּר רוּחוֹ

וְנִשְׁימָתוֹ קִצְרָה וְאֵינוּ יָכוֹל לְהֵאָרִיךְ

בְּנִשְׁימָתוֹ. קָרוֹב לְעֵנִיךְ זֶה שֶׁמַּעֲתִי בִּפְרִשָּׁה

זוֹ מִרְבִּי בְרוּךְ בִּר' אֲלִיעֶזֶר, וְהֵבִיא לִי רֵאִיָּה

מִמִּקְרָא זֶה, בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֶם אֶת יָדֵי

וְאֵת גְּבוּרָתִי וַיִּדְעוּ כִּי שְׁמִי ה', לְמַדְּנוּ

כשהקב"ה מאמן את דבריו אפילו
לפורענות, מודיע ששמו ה', וכל שכן
האמנה לטובה. ורבותינו דרשוהו לענין
של מעלה, שאמר משה למה הרעותה,
אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא
משתכחין, יש לי להתאונן על מיתת
האבות, הרבה פעמים נגליתי עליהם באל
שדי, ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת
מה שמו מה אומר אליהם: וגם הקימותי
וגו'. וכשבקש אברהם לקבור את שרה,
לא מצא קרקע עד שקנה בדמים מרובים,

וכן ביצחק ערערו עליו על הבאות אשר
חפר, וכן ביעקב ויקן את חלקת השדה
לנשות אהלו, ולא הרהרו אחר מדותי,
ואתה אמרת למה הרעותה. ואין המדרש
מתישב אחר המקרא מפני כמה דברים,
אחת, שלא נאמר ושמתי ה' לא שאלו לי,
ואם תאמר לא הודיעם שכך שמו, הרי
תחלה כשנגלה לאברהם בין הבתרים
נאמר אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים,
ועוד, היאך הסמיכה נמשכת בדברים
שהוא סומך לכאן וגם אני שמעתי וגו',

לכן אמור לבני ישראל, לכך אני אומר
 יתישב המקרא על פשוטו דבר דבור על
 אופניו, והדרש תדרש, שנאמר הלא כה
 דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע,
 מתחלק לכמה ניצוצות:

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

יֵא בֹא דִבֶּר אֶל פִּרְעֹה מֶלֶךְ

מִצְרַיִם וַיֵּשְׁלַח אֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ:

עוֹל מִלֵּיל לֹות פַּרְעֹה מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם

וּשְׁלַח ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְעָה:

יב וַיִּדְבֹּר מִנְּשָׂה לְפָנַי יְהוָה

לֵאמֹר הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא

שָׁמְעוּ אֵלַי וְאִידָּ: יִשְׁמָעֵנִי

פַּרְעֹה וְאֲנִי עַרְל שֹׁפְתִים: (פ)

וּמִלֵּיל מִנְּשָׂה קָדָם יי לְמִימַר הָא בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל לֹא קִבְּלוּ מִנִּי וְאֶכְדִּין יִקְבֹּל

מִנִּי פַרְעֹה וְאֲנִי יִקִּיר מִמֶּלֶל:

**ואיך ישמעני פרעה. זה אחד מעשרה
ק"ו שבתורה: ערל שפתים. אטום
שפתים, וכן כל לשון ערלה אני אומר
שהוא אטום. ערלה אזנם, אטומה
משמוע. ערלי לב, אטומים מהבין. שתה
גם אתה זהערל, זהאטם משכרות כוס
הקללה. וערל בשר, שהגיד אטום ומכוסה
בה. וערלתם ערלתו, עשו לו אוטם
וכיסוי, איסור שיבדיל בפני אכילתו.
שלש שנים יהיה לכם ערלים, אטום
ומכוסה ומובדל מלאכלו:**

יג וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל

אַהֲרֹן וַיֹּצִיחֵם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם

לְהוֹצִיאוֹתָם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ה)

וּמִלֵּיל י" עַם מֹשֶׁה וְעַם אַהֲרֹן וּפִקְדֹנֹן

לֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹת פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם

דִּמְצַרִּים לְאַפְקֹת יַם סוּף יִשְׂרָאֵל

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וידבר ה' אל משה ואל אהרן. לפי
שאמר משה ואני ערל שפתים, צירף לו
הקב"ה את אהרן להיות לו לפה ולמליץ:
ויצום אל בני ישראל. צוה עליהם
להנהיגם בנחת ולסבול אותם: ואל פרעה
מלך מצרים. צום עליו לחלוק לו כבוד
בדבריהם, זה מדרשו. ופשוטו, צום על
דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה.
ודבר הצווי מהו, מפורש בפרשה שניה
לאחר סדר היחס, אלא מתוך שהזכיר
משה ואהרן, הפסיק הענין באלה ראשי

בית אבותם, ללמדנו היאך נולדו משה

ואהרן, ובמי נתיחסו:

יד שני אלה ראשי בית

אבותם בני ראובן בכר

ישׂראל חנוך ופלא חצרון

וכרמי אלה משפחת ראובן:

אלין רישי בית אבתהון בני ראובן

בוכרא דישראל חנוך ופלא חצרון

וְכַרְמִי אֵלֶיךָ זֶרְעֶיךָ רְאוּבֵן:

אֵלֶּה רֵאשֵׁי בֵּית אֲבוֹתָם. מִתּוֹךְ שֶׁהוּזְקָק
לִיחָם שֶׁבִטּוֹ שֶׁל לֹוִי עַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
בִּשְׂבִּיל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, הִתְחִיל לִיחָם דֶּרֶךְ
תּוֹלְדוֹתָם מֵרְאוּבֵן.:

טו וְבָנֵי שִׁמְעוֹן יִמְוָאֵל וְיָמִין
וְאַחֵד וְיָכִין וְצַחֲרִי וְשֹׁאֵל בֶּן
הַכֹּהֵנִים אֵלֶּה מִשְׁפָּחֹת
שִׁמְעוֹן:

וּבְנֵי שְׁמֵעוֹן יְמוּאֵל וַיְמִין וְאַהֲד וַיְכִין
 וְצַחֲר וְשָׂאוּל בֶּר כְּנַעֲנִיתָא אֱלִין
 זֶרְעִית שְׁמֵעוֹן:

טז וְאַלְהָה שְׁמוֹת בְּנֵי לֹוי
 לְתַלְדֹּתָם גִּרְשֹׁן וְקַהַת וּמֶרְרִי
 וְשִׁנִּי חֲיִי לֹוי שְׁבַע וְשִׁלְשִׁים
 וּמֵאֵת שָׁנָה:

וְאַלִּין שְׁמֵהַת בְּנֵי לֹוי לְתוֹלְדֹתָהוֹן
 גִּרְשֹׁן וְקַהַת וּמֶרְרִי וְשִׁנִּי חֲיִי לֹוי מֵאָה

וּתְלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִין:

וּשְׁנֵי חַיֵּי לֹוִי וְגו'. לָמָּה נִמְנָו שְׁנוֹתָיו שֶׁל
לֹוִי, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה יָמֵי הַשְּׁעָבוֹד, שֶׁכָּל זְמַן
שֶׁאֶחָד מִן הַשְּׁבָטִים קִיִּים, לֹא הִיָּה שְׁעָבוֹד,
שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אַחִיו, וְאַחֲ"כ וַיָּקָם
מֶלֶךְ חֹדֶשׁ, וְלֹוִי הָאֲרִיךְ יָמִים עַל כּוֹלָם:

יִזְבְּנוּ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְבָנֵי וְשִׁמְעוֹנִי
לְמִשְׁפַּחָתָם:

בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְבָנֵי וְשִׁמְעוֹנִי לְזֶרְעֵיהֶן:

יִחְזַק וּבְנֵי קָהָת עֲמָרָם וַיִּצְהָר

וְחֶבְרוֹן וְעֵזְיָאֵל וְשֵׁנִי חַיִּי קָהָת

וְשֵׁלֹשׁ וְשֵׁלֹשִׁים וּמֵאָה שָׁנָה:

וּבְנֵי קָהָת עֶמְרָם וַיֵּצֵהוּ וְחֶבְרוֹן וְעֵזְיָאֵל

וְשֵׁנִי חַיִּי קָהָת מֵאָה וּתְלָתִין וּתְלָת

שָׁנִין:

וּשְׁנֵי חַיִּי קָהָת. וּשְׁנֵי חַיִּי עֶמְרָם וְגו'.

מחשבון זה אנו למדים על מושב בני

ישראל ארבע מאות שנה שאמר הכתוב,

שלא בארץ מצרים לבדה היו, אלא מיום

שנולד יצחק, שהרי קהת מיורדי מצרים

היה, חשוב כל שנותיו ושנות עמרו
 ושמונים של משה, לא תמצאם ד' מאות
 שנה, והרבה שנים נבלעים לבנים בשני
 האבות:

יט ובני מררי מחלי ומושי
 אלה משפחת הלווי לתלדתם:
 ובני מררי מחלי ומושי אלין זרעית
 לוי לתלדתהון:

כויקח עמרם את יוכבד ודתו

לוּ לְאַנְשָׁה וְתֵלֵד לוֹ אֶת אֶהְרֹן

וְאֶת מִנְשָׁה וְשְׁנֵי חַיֵּי עַמָּרָם

שָׁבַע וְשִׁלְשִׁים וּמֵאָה שָׁנָה:

וַנְּסִיב עַמָּרָם יָת יוֹכָבֵד אַחַת אֲבוֹהֵי לָהּ

לְאַנָּתוֹ וַיִּלְיֶדֶת לָהּ יָת אֶהְרֹן וְיָת מִנְשָׁה

וְשְׁנֵי חַיֵּי עַמָּרָם מֵאָה וְתֵלָתִין וְשָׁבַע

שָׁנִין:

יוֹכָבֵד דָּדָתוֹ. אַחַת אֲבוֹהֵי, בֵּת לֹוי אַחֹזָה

קָהָת:

כא וּבְנֵי יִצְחָק קָרַח וְנֶפֶג

וְזָכָרִי:

וּבְנֵי יִצְחָק קָרַח וְנֶפֶג וְזָכָרִי:

כב וּבְנֵי עֲזִיָּאֵל מִיִּשְׂאֵל וְאֶלְצָפָן

וְסִתְרִי:

וּבְנֵי עֲזִיָּאֵל מִיִּשְׂאֵל וְאֶלְצָפָן וְסִתְרִי:

כג וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַע

בֵּת עַמִּינָדָב אֲחֹת נַחֲשׁוֹן לוֹ

לְאַשָׁה וְיֵלֵךְ לֹא אֶת נָדָב וְאֶת

אֲבִיהוּא אֶת אֶלְעָזָר וְאֶת

אִיתָמָר:

וַנְּסִיב אֶהֱרֹן יֵת אֶל־יֹשֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב

אֲחֻתָּהּ דְּנַחֲשׁוֹן לָהּ לְאִנָּתוֹ וַיִּלְיֶדֶת לָהּ

יֵת נָדָב וְיֵת אֲבִיהוּא יֵת אֶלְעָזָר וְיֵת

אִיתָמָר:

אֲחֻת נַחֲשׁוֹן. מִכָּאן לְמַדְנֹה, הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה

צָרִיךְ לְבָדוּק בִּאֲחִיָּה:

בדּ וּבְנֵי קָרַח אֲסִיר וְאַלְקָנָה

וְאַבְיָאסָף אֱלֹה מִשְׁפָּחֹת

הַקָּרָחִי:

וּבְנֵי קָרַח אֲסִיר וְאַלְקָנָה וְאַבְיָאסָף

אֵלֶּיךָ זִרְעִית קָרַח:

בֶּה וְאַלְעָזָר בֶּן אֶחָדֶּךָ לְקַח לֹו

מִבְּנוֹת פּוּטִיאל לֹו לְאִשָּׁה

וְתֵלֵד לֹו אֶת פִּינָחָם אֱלֹה

רֵאשִׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם

לְמַשְׁפַּחְתָּם:

וְאַלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן נָסִיב לָהּ מִבְּנֵי

פּוֹטִיָּאל לָהּ לְאַנְתּוֹ וּלְיִדָּת לָהּ יֵת

פִּינָחָם אֵלִין רִישִׁי אֲבָהָת לִיֹּאִי

לְזֶרַע־יִתְהוֹן:

מִבְּנֵי פּוֹטִיָּאל. מִזֶּרַע יִתְרוֹ שִׁבְטָם עֲגָלִים

לְעִבּוּדָת אֱלֹהִים, וּמִזֶּרַע יוֹסֵף שִׁבְטָם

בִּיצְרוּ:

כֹּה הָיָא אֶהֱרֹן וּמִנְשֵׁה אֲשֶׁר אָמַר

יְהוָה לָהֶם הוֹצִיאוֹ אֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל

צְבֹאתָם:

הוּא אֶהְרֶן וּמֹשֶׁה דִּי אָמַר יְיָ לְהוֹן

אֶפִּיקוּ יְתַּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶעֱא

דְּמִצְרַיִם עַל חֵילֵיהוֹן:

הוא אהרן ומשה. אלו שהוזכרו למעלה

שילדה יוכבד לעמרם. הוא אהרן ומשה

אשר אמר ה', יש מקומות שמקדים אהרן

למשה ויש מקומות שמקדים משה

לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד: על

צבאותם. בצבאותם, כל צבאם

לשבטיהם, יש על, שאינו אלא במקום

אות אחת, ועל חרבך תחיה, כמו בחרבך.

עמדתם על חרבכם, כמו בחרבכם:

כֹּה הֵם הַמְדַּבְּרִים אֶל פַּרְעֹה

מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֵשָׁה

וְאַהֲרֹן:

אֲנֹן דְּמַלְלִין עִם פַּרְעֹה מִלְכָּא

דְּמִצְרַיִם לְאַפְקָא יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

הֵם הַמְּדַבְּרִים וְגו'. הֵם שֶׁנִּצְטוּ הֵם

שֶׁקִּיֵּמוּ: הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. הֵם

בְּשִׁלְיָהוּתָם וּבִצְדָקָתָם מִתַּחֲלָה וְעַד סוֹף:

כֹּה וַיְהִי בַּיּוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶל

מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ה)

וַהֲוֶה בַּיּוֹמָא דְּמַלְּיל יִי עִם מֹשֶׁה

בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

ויהי ביום דבר וגו'. מחובר למקרא

שלאחריו:

כט **שלישי** וידבר

יהוה אל משה לאמר אני

יהוה דבר אל פרעה מלך

מצרים את כל אשר אני דבר

אליו:

ומליל יי עם משה למימר אנא יי

מִלֵּל עִם פֶּרַעַה מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם יֵת כָּל
 דִּי אֲנָא מִמֵּלֵל עִמָּךְ:

וידבר ה'. הוא הדבור עצמו האמור
 למעלה בא דבר אל פרעה מלך מצרים,
 אלא מתוך שהפסיק הענין כדי ליחסם,
 חזר הענין עליו להתחיל בו: אני ה'. כדאי
 אני לשלחך ולקיים דברי שליחותי:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָי יְהוָה הֵן
 אֲנִי עֶרְל שְׂפָתַיִם וְאֵיךְ יִשְׁמַע
 אֱלֹהֵי פֶרַעַה: (פ)

וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ הֲאֵאֻנָּא יִקִּיר

מִמֶּלֶךְ וְאַכְדִּין יִקְבֹּל מִנִּי פִרְעֹה:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנַי ה'. הִיא הָאִמִּירָה

שֶׁאֵמֵר לְמַעַלָּה הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ

אֵלַי, וְשָׁנָה הַכְּתוּב כֹּאן, כִּיּוֹן שֶׁהַפְּסִיק

הָעֲנִין, וְכךָ הִיא הַשִּׁיטָה, כֹּאדָם הָאֹמֵר

נִחְזֹר עַל הָרִאשׁוֹנוֹת:

שמות פרק ז

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה רְאֵה

נִתְּתִיךָ אֱלֹהִים לְפִרְעֹה וְאַהֲרֹן

אָחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאָךְ:

וְאָמַר יִי לְמַשָּׁה חַזִּי מִנִּיתְךָ רַב לְפָרְעָה

וְאַהֲרֹן אָחוֹךָ יִהְיֶה מִתְּרַגְּמָנְךָ:

נִתְּתִיךָ אֱלֹהִים לְפָרְעָה. שׁוּפֹט וְרוּדָה

לְרֹדוֹתָיו בַּמִּכּוֹת וַיְסוּרִיךָ: יִהְיֶה נְבִיאָךְ.

כְּתַרְגֹּמוֹ יִהְיֶה מִתְּרַגְּמָנְךָ, וּבֶן כָּל לְשׁוֹן

נְבוּאָה, אָדָם הַמְּכַרִּיז וּמִשְׁמִיעַ לְעַם דְּבָרֵי

תּוֹכָחוֹת, וְהוּא מַגְזֵרֶת נִיב שְׁפָתַיִם, יָנוּב

חֲכָמָה, וַיְכַל מֵהַתְּנַבְּאוֹת דְּשִׁמוּאֵל, וּבִלְעִיז

קוֹרְאִין לּוֹ פְּרִידֵי"גֹר:

ב אֶתְּהָ תְּדַבֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר
 אֲצַוְךָ וְאַהֲרֹן אֶחֱיֶיךָ יְדַבֵּר אֶל
 פַּרְעֹה וְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 מֵאֶרֶץ־

אֶת תַּמְלִל יָת כָּל דִּי אֶפְקֹדְנָךְ וְאַהֲרֹן
 אַחֲוֶיךָ יַמְלִל עִם פַּרְעֹה וְיִשְׁלַח יָת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־

אתה תדבר. פעם אחת כל שליחות
 ושליחות כפי ששמעת מפֿי, ואהרֹן אחיך

ימליצנו ויטעימנו באזני פרעה:

ג וְאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת לֵב פַּרְעֹה

וְהִרְבֵּיתִי אֶת אֲתֹתַי וְאֶת

מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְאֲנִי אֶקְשֶׁה יָת לֵב דַּפְרֵעַ וְאֶסְגִּיתִי

יָת אֲתֹתַי וְיָת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ

דְּמִצְרַיִם:

ואני אקשה. מאחר שהרשיע והתרים

בנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח באומות

עובדי אלילים, לתת לב שלם לשוב, טוב
 לי שיתקשה לבו, למען הרבות בו אותותי
 ותכירו את גבורותי, וכן מדתו של הקדוש
 ב"ה, מביא פורענות על האומות עובדי
 אלילים, כדי שישמעו ישראל וייראו,
 שנאמר הברתי גוים נשמו פנותם וגו',
 אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר, ואף
 על פי כן בחמש מכות הראשונות לא
 נאמר ויחזק ה' את לב פרעה, אלא ויחזק
 לב פרעה.:

ד וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פַּרְעֹה

וְנִתַּתִּי אֶת יָדִי בְּמִצְרַיִם

וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאֹתַי אֶת

עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ

מִצְרַיִם בְּשִׁפְטִים גְּדֹלִים:

וְלֹא יִקְבַּל מִנְכוֹן פֶּרַעַה וְאַתָּן יָת מַחַת

גְּבֻרָתִי בְּמִצְרַיִם וְאַפִּיק יָת חֵילִי יָת

עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם

בְּדִינִין רַב־בִּין:

ה וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה

בְּנִטְתִּי אֶת יְדֵי עַל מִצְרִים
 וְהוֹצֵאתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 מֵתוֹכָם:

וַיִּדְעוּן מִצְרִים אֲרִי אֲנֵא יִי כֹד אֲרִים
 יֵת מַחַת גְּבֻרָתִי עַל מִצְרִים וְאֶפִּיק יֵת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבִּינֵיהוּן:

אֶת יְדֵי. יד ממש, להכות בהם:

וַיַּעַשׂ מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר
 צִוָּה יְהוָה אֹתָם כֵּן עָשׂוּ:

וְעַבַּד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן כָּמָא דְּפַקִּיד יִי

יְתִהוֹן כֵּן עֲבָדוּ:

וּמִשָּׁה בֶּן שְׁמֹנִים שָׁנָה

וְאַהֲרֹן בֶּן שְׁלֹשׁ וְשְׁמֹנִים שָׁנָה

בְּדַבָּרָם אֶל פִּרְעֹה: (פ)

וּמִשָּׁה בַּר תְּמָנָן שְׁנִין וְאַהֲרֹן בַּר תְּמָנָן

וְתִלַּת שְׁנִין בְּמִלְלוֹתֵהוּן עִם פִּרְעֹה:

רביעי וַיֹּאמֶר יְהוָה

אֶל מִשָּׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר:

וְאָמַר יי לְמִשָּׁה וּלְאֶהֱרֹן לְמִימָר:

ט כִּי יִדְבַר אֲלֵכֶם פֶּרַעַה לֵאמֹר

תִּנּוּ לָכֶם מִזֵּבַח וְאִמְרַת אֶל

אֶהֱרֹן קַח אֶת מַטֵּה וְהִשְׁלֵךְ

לְפָנַי פֶּרַעַה יְהִי לְתַנּוּן:

אֲרִי יִמְלֹל לְוַתְּכוֹן פֶּרַעַה לְמִימָר הָבוּ

לְכוֹן אֲתָא וְתִימָר לְאֶהֱרֹן סֵב יִת

חֹטֵטְךָ וְרִמִּי קָדָם פֶּרַעַה יְהִי לְתַנּוּא:

מופת. אות, להודיע שיש צורך במי
ששולח אתכם:

וַיָּבֹא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן אֶל פַּרְעֹה
וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
וַיִּשְׁלַךְ אַהֲרֹן אֶת מַטְּהוֹ לִפְנֵי
פַּרְעֹה וּלְפָנָיו עֲבָדָיו וַיְהִי
לְתִנּוּן:

וַעַל מִשָּׁה וְאַהֲרֹן לֹות פַּרְעֹה וְעַבְדּוֹ כֵּן
כַּמָּא דַּפְקִיד יי וְרַמָּא אַהֲרֹן יְת חוּטְרָה

קָדָם פֶּרַעַה וְקָדָם עֲבָדוֹהִי וְהוּא
לְתַנִּינָא:

לְתַנִּין. נחש:

יֵא וַיִּקְרָא גַם פֶּרַעַה לְחַכְמִים
וְלַמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם
חֲרָטִמִי מִצֻּרִים בְּלִהְיוֹתָם כֵּן:
וַיִּקְרָא אֵף פֶּרַעַה לְחַכְמֵיָא וְלַחֲרָשֵׁיָא
וַעֲבָדוּ אֵף אֲנֹן חֲרָשֵׁי מִצֻּרִים
בְּלִחְשִׁיהוֹן כֵּן:

בלהטיהם בלחשיהון, ואין לו דמיון
 במקרא, ויש לדמות לו להט החרב
 המתהפכת, דומה שהיא מתהפכת על ידי
 לחש:

יב וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִפָּחוֹ וַיַּהֲרִי
 לְתַנְיָנִים וַיַּבְלַע מִפָּחַ אַחֶרֶץ אֶת
 מִטָּתָם:

וַרְמוֹ גִּבּוֹר חוּטְרָה וְהוּוֹ לְתַנְיָנִיא וַיַּבְלַע
 חֲטָרָא דְאַחֶרֶץ יְת חֲטָרִיהוּן:

ויבלע מטה אחרן. מאחר שחזר ונעשה

מטה בלע את כלן:

יג וַיַּחֲזֹק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע

אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: (ט)

וַאֲתַקֵּף לֵב דַּפְרֵעַה וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן

כַּמָּא דְּמַלִּיל יי:

יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מִנְּשָׁה כַּבֵּד

לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם:

וַאֲמַר יי לְמִנְּשָׁה אֶת־יִקְרַר (לפרש"י יקיר)

לֵב דַּפְרֵעַה סָרִיב לְשַׁלַּח עַמָּא:

כבד. תרגומו יקיר, ולא אתיקר, מפני

שהוא שם דבר, כמו כי כבד ממך הדבר:

טו לך אל פרעה בבקר הנה

יצא המימה ונצבת לקראתו

על שפת היאר והמטה אשר

נהפך לנחש תקח בידך:

אזיל לות פרעה בצפרא הא נפיק

למיא ותתעתד לקדמותה על פיה

נהרא וחטרא דאתהפוך לחויא תסב

בִּידָךְ:

הנה יצא המימה. לנקביו, שהיה עושה
עצמו אלוה, ואומר שאינו צריך לנקביו,
ומשכים ויוצא לנילום ועושה שם צרכיו:

טז וְאֶמְרָתְּ אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי

הַעֲבָרִים שֶׁלַּחֲנִי אֵלָיְךָ לֵאמֹר

שֶׁלַּח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדֵנִי

בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא שָׂמַעְתָּ עָד

כֹּה:

וְתִימַר לֵהּ יְיָ אֱלֹהָא דִּיהוּדָאֵי שְׁלַחֲנִי
 לְוֹתַךְ לְמִימַר שְׁלַח יְתַ עֲמִי וַיִּפְלְחוּן
 קִדְמִי בְּמַדְבָּרָא וְהָא לֹא קִבְּלָתָא עַד
 כְּעֵן:

עַד כַּה. עַד הֵנָּה. וּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁתִּשְׁמַע
 מִמֶּנִּי מַכַּת בְּכוֹרוֹת, שֶׁאֵפְתָּח בָּהּ בְּכַה כַּה
 אָמַר ה' כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה:

יז כַּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת תִּדְרַע
 כִּי אֲנִי יְהוָה הֵנָּה אֲנֹכִי מִכָּה

בַּמַּטָּה אֲשֶׁר בְּיָדַי עַל הַמַּיִם

אֲשֶׁר בִּיאֹר וְנִהְפְּכוּ לְדָם:

כַּדְנֵן אָמַר יי בְּדָא תִדַּע אֲרִי אֲנֵא יי

הָא אֲנֵא מַחֵי בַחֲטָא דִּי בְיָדַי עַל מַיָּא

דִּי בִנְהָרָא וְיִתְהַפְּכוּן לְדָמָא:

וְנִהְפְּכוּ לְדָם. לְפִי שְׂאִין גַּשְׁמִים יוֹרְדִים

בַּמַּצְרִים, וְנִילּוּם עוֹלָה וּמַשְׁקָה אֶת הָאָרֶץ,

וּמַצְרִים עוֹבְדִים לְנִילּוּם, לְפִיכֵךְ הִלְקָה אֶת

יִרְאָתָם וְאַחֵר כֵּךְ הִלְקָה אוֹתָם:

יֵה וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בִּיאֹר תְּמִנּוֹת

וּבֹאֵשׁ הַיָּאָר וְנִלְאוּ מִצָּרִים

לְשָׂתוֹת מֵיָם מִן הַיָּאָר: (ה)

וְנוֹנֵי דִּי בְנֵהָרָא תַּמּוּת וְסָרִי נֵהָרָא

וְיִלְאוּן מִצָּרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מֵיָא מִן נֵהָרָא:

וְנִלְאוּ מִצָּרִים. לְבַקֵּשׁ רַפּוּאָה לְמִי הַיָּאָר

שִׁיחִיו רֵאוּיִין לְשָׂתוֹת:

יֵט וַיֹּאמֶר יְחִזְקָה אֶל מַלְאָכָא אָמֵר

אֶל אֶחָדָן קַח מִטָּף וְנָטָה יָדָךְ

עַל מֵימֵי מִצָּרִים עַל נִהְרָתָם

עַל יֵאָרִיָּהֶם וְעַל אֲגֻמֵּיהֶם וְעַל
כָּל מִקְנֵה מִימֵיהֶם וַיְהִי דָם
וַהֲיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם
וּבְעֵצִים וּבְאֲבָנִים:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲמַר לְאַהֲרֹן טֹל
חֶטְרֶךָ וְאֲרִים יָדְךָ עַל מֵיָּא דְּמִצְרַיִם
עַל נְהַרֵּיהוֹן עַל אֶרְתֵּיהוֹן וְעַל אֲגֻמֵּיהוֹן
וְעַל כָּל בֵּית כְּנִישׁוֹת מִימֵיהוֹן וַיְהִי
דָּמָא וַיְהִי דָּמָא בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם

וּבְמַנִּי אֶעֱא וּבְמַנִּי אֲבִנָּא:

אמר אל אהרן. לפי שהגין היאור על
 משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על
 ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה על ידי
 אהרן: נהרותם. הם נהרות המושבים
 כעין נהרות שלנו: יאוריהם. הם בריכות
 נגרים העשויות בידי אדם משפת הנהר
 לשדות, ונילום מימיו מתברכים ועולה
 דרך היאורים ומשקה השדות: אגמיהם.
 קבוצת מים שאינן נובעין ואין מושכין,
 אלא עומדין במקום אחד, וקורין לו

אשטנ"ק: בכל ארץ מצרים. אף

במרחצאות ובאמבטאות שבבתים:

ובעצים ובאבנים. מים שבכלי עץ ובכלי

אבן:

כ וַיַּעֲשׂוּ כֵן מִלְּשָׁה וְאַחֲרָיו

כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיָּרֶם בַּמִּטָּה

וַיִּדְּ אֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר

לְעֵינָיו פָּרַעַה וּלְעֵינָיו עַבְדָּיו

וַיַּהֲפֹכּוּ כָּל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר

לְדָם:

וְעַבְדּוֹ כֵּן מִשָּׁה וְאַהֲרֹן כָּמָא דְּפִקִּיד יִי

וְאַרְיִם בַּחֲטָא וּמַחָא יִת מִיָּא דִּי

בְּנֵהֲרָא לְעֵינֵי פֶרְעָה וּלְעֵינֵי עַבְדּוּהִי

וְאַתְהָפִיכוּ כָּל מִיָּא דִּי בְּנֵהֲרָא לְדָמָא:

כֹּא וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בִּיָּאֹר מִתָּה

וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֹר וְלֹא יִכְלוּ

מִצָּרִים לְשָׂתוֹת מֵיָם מִן הַיָּאֹר

וַיְהִי הָדָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְנוֹנִי דִּי בְּנֶהְרָא מִיתוּ וְסָרִי נֶהְרָא וְלֹא

יְכִילוּ מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מִיָּא מִן נֶהְרָא

וְהוּה דְּמָא בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

כב וַיַּעֲשׂוּ כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם

בְּלִטִּיָּהֶם וַיַּחֲזֹק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא

שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר

יְהוָה:

וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם בְּלִחְשִׁיהוֹן

וְאֶתְקַף לְבָא דְּפַרְעֹה וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן

כָּמָא דְּמַלִּיל יִי:

בִּלְטִיהֶם. לַחֲשׁ שְׁאוּמְרִין אוֹתוֹ בִּלְט

וּבַחֲשָׁאִי. וּרְבוּתֵינוּ אָמְרוּ, בִּלְטִיהֶם מַעֲשֵׂה

שְׂדִים, בִּלְהַטִּיהֶם מַעֲשֵׂה כְּשָׁפִים: וַיַּחֲזֹק

לֵב פֶּרַעַה. לֹאמַר עַל יְדֵי מַכְשָׁפּוֹת אַתֶּם

עוֹשִׂים כֵּן, תִּבֶן אַתֶּם מַכְנִיסִין לְעַפְרַיִם

עִיר שְׂכוּלָה תִּבֶן, אֵף אַתֶּם מִבִּיאִין

מַכְשָׁפּוֹת לְמַצְרִים שְׂכוּלָה כְּשָׁפִים:

כֹּג וַיִּפֹּן פֶּרַעַה וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ

וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַּם לְזֹאת:

וְאֶת־פָּנַי פֶּרַעָה וְעַל לְבֵיתָהּ וְלֹא שׁוּי
לִבָּהּ אֶף לְדָא:

גם לזאת. למופת המטה שנהפך לתנין
ולא לזה של דם:

כֹּד וַיַּחֲפְרוּ כָּל מִצְרַיִם סְבִיבֹת
הַיָּאֵר מֵיָם לַעֲשׂוֹת כִּי לֹא
יָכֻלוּ לַעֲשׂוֹת מִמֵּי הַיָּאֵר:

וַחֲפְרוּ כָּל מִצְרָאִי סַחֲרָנוֹת נִהְרָא מֵיָא
לַמַּשְׁתִּי אֲרִי לֹא יָכִילוּ לַמַּשְׁתִּי מִמֵּיָא

דְּנִהְרָא:

כֹּה וַיִּמְלֹא שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרֵי

הַכּוֹת יְהוָה אֶת הָאָרֶץ: (פ)

וְאַשְׁלֵם שְׁבַעַת יוֹמִין בְּתֵר דְּמַחָא יִי יֵת

נִהְרָא:

וימלא. מנין שבעת ימים שלא שב היאור

לקדמותו, שהיתה המכה משמשת רביע

חדש, ושלשה חלקים היה מעיד ומתרה

בהם:

כו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בֹּא
 אֶל פַּרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה
 אָמַר יְהוָה שְׁלַח אֶת עַמִּי
 וַיַּעֲבֹדֵנִי׃

וַאֲמַר יִי לְמֹשֶׁה עוֹל לֹת פַּרְעֹה וְתִימַר
 לֵה כְּדֹנָן אֲמַר יִי שְׁלַח יְת עַמִּי וַיִּפְלְחוּן
 קִדְמִי׃

כז וְאֵם מֶאֱזֵן אֶתְּהָ לְשִׁלַּח הִנֵּה
 אֲנִכִּי נִגַּף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ

בַּצַּפֹּרְדָּעִים:

וְאִם סָרִיב אֶתְּ לְשַׁלַּח הֲאֵאָנָא מַחֲי

יָת כָּל תְּחוּמֶךָ בְּעֶרְדָּעֲנִיא:

וְאִם מֵאֵן אֶתָּה. וְאִם סָרִיבְךָ אֶתָּה. מֵאֵן כְּמוֹ

מִמֵּאֵן, מִסָּרִיב, אֲלֵא כִינָה הָאָדָם עַל שֵׁם

הַמַּפְעֵל, כְּמוֹ שְׁלֹו וְשִׁקְטָה, סָר וְזַעֲפָה: נִגְפָה

אֶת כָּל גְּבוּלְךָ. מִכָּה, וְכֵן כָּל לְשׁוֹן מִגְפָה

אֵינוֹ לְשׁוֹן מִיָּתָה אֲלֵא לְשׁוֹן מִכָּה, וְכֵן

וְנִגְפּוֹ אֵשָׁה הָרָה אֵינוֹ לְשׁוֹן מִיָּתָה, וְכֵן

וּבִטְרָם יִתְנַגְפוּ רִגְלֵיכֶם, פֶּן תִּגְוֹף בְּאֵבֶן

רגלך, ולאבן נגף:

כח־וְשָׁרִיץ הֵי־אֵר צַפֹּרֶדַּעַיִם וְעָלוּ

וּבָאוּ בְּבֵיתְךָ וּבַחֲדָר מִשְׁכַּבְךָ

וְעָל מִטָּתְךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ

וּבַעֲמֹמָךְ וּבֵת־נְוָרֶיךָ

וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ:

וַיִּרְבֵּי נִהְרָא עֲרֹד־עֲנִיָּא וַיִּסְקֹן וַיַּעֲלוֹן

בְּבֵיתְךָ וּבְאֲדָרוֹן בֵּית מִשְׁכַּבְךָ וְעָל

עֲרֹסָךְ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבַעֲמֹמָךְ וּבֵת־נְוָרֶךְ

וּבִּאֲצוֹתָךְ:

וְעָלוּ. מִן הַיָּאֹר: בְּבֵיתְךָ. וְאַחֵר כֵּךְ בְּבֵיתִי
עֲבָדֶיךָ, הוּא הַתַּחִּיל בַּעֲצָה תַּחֲלָה, וַיֹּאמֶר
אֶל עַמּוֹ, וּמִמֶּנּוּ הַתַּחֲלִילָה הַפּוֹרְעָנוֹת:

כֹּט וּבִכָּה וּבַעֲמָךְ וּבְכָל עֲבָדֶיךָ
יַעֲלוּ הַצַּפְרֵדָּעִים:

וּבָךְ וּבַעֲמָךְ וּבְכָל עֲבָדֶיךָ יִסְקוּן
עֲרֵד עֲנִיא:

וּבִכָּה וּבַעֲמָךְ. בְּתוֹךְ מַעֲיָהֶם נִכְנָסִים
וּמִקְרָקָרִין:

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אָמַר
 אֶל אֶהְרֹן נָטָה אֶת יָדְךָ בְּמִטָּה
 עַל הַנְּהָרֹת עַל הַיָּאֲרִים וְעַל
 הָאֲגָמִים וְהָעֵל אֶת הַצְּבָרִידָעִים
 עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם׃

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אָמַר לְאֶהְרֹן אֲרִים יָת
 יָדְךָ בְּחֶטְרְךָ עַל נְהַרְיָא עַל אֲרִיתִיָא
 וְעַל אֲגָמִיָא וְאִסִּיק יָת עֶרְדְּעַנִּיָא עַל

אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

ב וַיֵּט אֶהֱרֹן אֶת יָדוֹ עַל מִימֵי

מִצְרַיִם וַתַּעַל הַצִּפְרֹדֶעַ וַתִּכַּם

אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְאֲרִים אֶהֱרֹן יָת יְדָה עַל מֵיָא דְּמִצְרַאִי

וּסְלִיקַת עֲרֹדְעֵנִיָּא וַחֲפַת יָת אֶרְעָא

דְּמִצְרַיִם:

ותעל הצפרדע. צפרדע אחת היתה, והיו

מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים,

זהו מדרשו. ופשוטו יש לומר, שרוץ
 הצפרדעים קורא לשון יחידות, וכן ותהי
 הכנס, הרחישה גדול"ר"א בלע"ז, ואף
 ותעל הצפרדע גרינולי"רא בלע"ז:

וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחֲרָטָמִים בְּלִטְיָהֶם
 וַיַּעֲלוּ אֶת הַצַּפְרָדָּעִים עַל אֶרֶץ
 מִצְרַיִם:

וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשֵׁיָא בְּלַחְשִׁיהוֹן וְאִם יִקּוּ
 יֵת עֲרֹדְעִיָא עַל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

דַּוִּיקָרָא פֶּרְעָה לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן
 וַיֹּאמֶר הֶעֱתִירוּ אֵל יְהוָה וַיִּסֹּר
 הַצַּבָּרִדָּעִים מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי
 וְאַשְׁלַחָה אֶת הָעָם וַיִּזְבְּחוּ
 לַיהוָה׃

וַיִּקְרָא פֶּרְעָה לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר צִלּוּ
 קֶדֶם יִי וַיַּעֲדִי עֲרִדְעֲנִיא מִנִּי וּמֵעַמִּי
 וְאַשְׁלַח יָת עַמָּא וַיִּזְבְּחוּן קֶדֶם יִי׃

הַוִּיקָרָא מִשָּׁה לְפֶרְעָה הִתְפָּאֵר

עָלַי לְמַתִּי אֶעֱתִיר לָךְ

וְלַעֲבֹדֶיךָ וְלַעֲמֶךָ לְחִבְרִית

הַצִּפְרֹדְעִים מִמֶּךָ וּמִבֶּתִיךָ רַק

בִּיאֵר תִּשְׁאַרְנָה:

וְאָמַר מִשֶּׁה לְפָרְעָה שְׁאַל לָךְ גְּבוּרָא

הֵב לִי זֶמֶן לְאַמְתִּי אֶצִּילֶיךָ וְעַל

עֲבֹדֶיךָ וְעַל עַמֶּךָ לְשִׁיצָאָה עֶרְדְּעִנִּיא

מִמֶּךָ וּמִבֶּתִיךָ לְחֹד בְּנִהְרָא תִשְׁתָּאֲרֵן:

הַתַּפְאָר עָלַי כְּמוֹ הִתְפָּאֵר הַגְרִזֵּן עַל

החוצב בו, משתבח לומר אני גדול ממך
ונטי"ר בלע"ז, וכן התפאר עלי, השתבח
להתחכם ולשאול דבר גדול ולומר שלא
אוכל לעשותו: למתי אעתיר לך. את
אשר אעתיר לך היום על הכרתת
הצפרדעים, למתי תרצה שיכרתו, ותראה
אם אשלים דברי למועד שתקבע לי. אלו
נאמר מתי אעתיר, היה משמע מתי
אתפלל, עכשיו שנאמר למתי, משמע אני
היום אתפלל עליך שיכרתו הצפרדעים
לזמן שתקבע עלי, אמור לאיזה יום תרצה

שיכרתו. אעתיר העתירו והעתרתי, ולא
 נאמר אעתר עתרו ועתרתי, מפני שכל
 לשון עתר הרבות כלל הוא, וכאשר יאמר
 הרבו ארבה והרביתי לשון הפעיל, כך
 יאמר, אעתיר העתירו והעתרתי דברים,
 ואב לכולם העתרתם עלי דבריכם,
 הרביתם:

וַיֹּאמֶר לְמַחֵר וַיֹּאמֶר כְּדִבְרְךָ
 לְמַעַן תִּדְרַע כִּי אֵין פִּיהוֹה
 אֱלֹהֵינוּ:

וַאֲמַר לְמַחֵר וַאֲמַר כְּפֶתַח־מֶלֶךְ בְּדִיל

דְּתַדַּע אֲרִי לֵית כִּי אֱלֹהֵנָא:

וַיֹּאמֶר לְמַחֵר. הַתְּכַלֵּל הַיּוֹם שִׁיכְרָתוֹ

לְמַחֵר:

חמישי

וְסָרוּ

הַצְּבָרִידָעִים מִמֶּנָּה וּמִבִּתְיָהּ

וּמִנְעֻבְדִּיָּהּ וּמִנְעֻמֶּנָּה רַק בִּיֹאֵר

תִּשְׁאַרְנָה:

וַיַּעֲדוּן עֶרְדֵּנִיא מִנָּךְ וּמִבְתִּיךְ

וּמַעֲבָדֶיךָ וּמַעֲמֶךָ לְחוֹד בְּנֵהֲרָא

יִשְׁתַּאֲרֵן:

ח וַיֵּצֵא מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן מֵעַם

פְּרָעָה וַיַּצַּעַק מִנְּשָׁה אֶל יְהוָה

עַל דְּבַר הַצִּפְרֹדְעִים אֲשֶׁר שָׁם

לְפִרְעָה:

וַנִּפַּק מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן מִלֹּת פְּרָעָה וְצִלִּי

מִנְּשָׁה קָדָם יְיָ עַל עֵסֶק עֶרְדֵּנִיא דִּי

שׁוֹי לְפָרְעָה:

וַיֵּצֵא. וַיַּצַּעַק. מִיד, שִׁיכַרְתּוּ לְמַחֲר:

ט וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּדִבְרֵי מִנְּשָׁה

וַיָּמָתוּ הַצַּפְרִידָעִים מִן הַבָּתִּים

מִן הַחֲצִירָת וּמִן הַשָּׂדֶה:

וַעֲבַד יי כַּפְתָּגִמָּא דְּמִנְּשָׁה וּמִיתוּ

עוֹרֵדְעֵנִיא מִן בְּתִיא מִן דְּרָתָא וּמִן

חֲקָלָתָא:

, וַיַּצְבְּרוּ אֹתָם חֲמָרָם חֲמָרָם

וּתְבַאֲשׁ הָאָרֶץ:

וּכְנָשׁוּ יִתְהוּז דְּגוּרִין דְּגוּרִין וְסָרִיאוּ עַל

אֶרְעָא:

חֲמַרָּם חֲמַרָּם. צְבוּרִים צְבוּרִים, כְּתִרְגוּמוֹ

דְּגוּרִין, גְּלִין:

יֵא וַיֵּרָא פִּרְעֹה כִּי הִיִּתְהַ

חֲרוּחָה וְהִכְבִּיד אֶת לְבוֹ וְלֹא

שָׁמַע אֱלֹהִים בְּאִשְׁרֵי דְּבַר

יְהוָה: (ס)

וְחִזָּא פֶּרַעַה אֲרִי הֹות רוֹחָתָא וַיִּתְּיָקֵר

יָת לְבָהּ וְלֹא קָבִיל מִנְהוֹן כְּמָא דְמַלְיָל

יִי:
ד:

וְהַכְבִּד אֶת לְבֹו. לְשׁוֹן פַּעוּל הוּא, כְּמוֹ

הַלּוֹךְ וְנִסְוֵעַ, וְכֵן וְהַכּוֹת אֶת מוֹאֵב, וְשֹׂאוֹל

לֹו בְּאֱלֹהִים, הַכָּה וּפְצוּעַ: כַּאֲשֶׁר דָּבַר ה'.

וְהֵיכֵן דָּבַר, וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פֶּרַעַה:

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מַלְאָכָא אָמֵר

אֶל אֶחָדָן נְטִיחָא אֶת מַטְרָךְ וְהִדְ

אֶת עֵפֶר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכַנָּם

בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲמַר לְאַהֲרֹן אֲרִים יֵת

חֶטֶרְךָ וּמַחֲא יֵת עֲפָרָא דְאַרְעָא וִיְהֵא

לְקַלְמַתָּא בְּכָל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

אֲמַר אֵל אַהֲרֹן. לֹא הִיָּה הָעֶפֶר כַּדָּאִי

לְלִקּוֹת עַל יַדֵּי מֹשֶׁה, לְפִי שְׁהַגִּין עֲלִיו

כְּשֶׁהֲרַג אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל, וּלְקַח

עַל יַדֵּי אַהֲרֹן:

יְיָ וַיַּעֲשֵׂה כֵן וַיִּט אַהֲרֹן אֶת יָדוֹ

בַּמִּטָּה וַיִּד אֶת עֲפָר הָאֶרֶץ

וְתִהְיֶה הַכֶּנֶם בְּאֶדָם וּבְבִהְמָה

כָּל עֵפֶר הָאָרֶץ הִיָּה כְּנִים בְּכָל

אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְעֲבָדוּ כֵן וְאֲרִים אֶתֶּרֶן יֵת יֵדָה בְּחִטָּה

וּמִחָא יֵת עֵפֶרָא דְאֶרְעָא וְהֹות קִלְמָתָא

בְּאַנְשָׁא וּבְבְעִירָא כָּל עֵפֶרָא דְאֶרְעָא

הֹות קִלְמָתָא בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם:

וְתִהְיֶה הַכֶּנֶם. הִרְחִישָׁהּ, פִּדּוּלִיר"א בִּלְע"ז:

יֵד וְיַעֲשֶׂה כֵן הַחֲרֻטִּים

בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא אֶת הַכִּנִּים

וְלֹא יָכְלוּ וַתְּהִי הַכִּנָּם בְּאֶדָם

וּבַבְּהֵמָה:

וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשֵׁי בְלַחְשִׁיהוּן לְאַפְקָא

יָת קַלְמֶתָא וְלֹא יָכִילוּ וַהֲוֹת קַלְמֶתָא

בְּאַנְשָׁא וּבַבְּעִירָא:

לְהוֹצִיא אֶת הַכִּנִּים. לְבִרְאוֹתָם מִמְּקוֹם

אַחֵר: וְלֹא יָכְלוּ. שְׁאִין הַשָּׂד שׁוֹלֵט עַל

בְּרִיָּה פַחוֹתָה מִכְשַׁעוֹרָה:

טו וַיֹּאמְרוּ הַחֲרֻטָּמִם אֶל פַּרְעֹה
 אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא וַיַּחֲזֶק לֵב
 פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר
 דִּבֶּר יְהוָה: (ט)

וַאֲמָרוּ חֲרָשֵׁי לַפַּרְעֹה הֵא מָחָא מִן
 קָדָם ייִ הֵיא וְאַתְקַף לְבָא דַּפַּרְעֹה וְלֹא
 קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמָא דַּמְלִיל ייִ:

אצבע אלהים היא. מכה זו אינה על ידי
 כשפים, מאת המקום היא: כאשר דבר

ה'. ולא ישמע אליכם פרעה:

טז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה

הֲשִׁיבָם בְּבִקְרֹךְ וְהִתִּיצַב לִפְנֵי

פַּרְעֹה הִנֵּה יוֹצֵא הַמִּיִּמָּה

וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה

שִׁלַּח עַמִּי וַיַּעֲבֹדֵנִי:

יז וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֶקְדָּם בְּצַפְרָא

וְאֶת־עֲתִד קָדָם פַּרְעֹה הֲאֵל נֶפֶק לְמִיָּא

וְתִימַר לָהּ כְּדִנֵּן אָמַר יי שִׁלַּח עַמִּי

וַיִּפְלְחוּן קָדְמַי:

יִכִּי אִם אֵינְךָ מְשַׁלַּח אֶת עַמִּי

הַנְּנִי מְשַׁלֵּיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ

וּבַעֲמָךְ וּבְבִתֶּיךָ אֶת הָעָרֹב

וּמִלְאוּ בָתֵּי מִצְרַיִם אֶת הָעָרֹב

וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֵם עֹלֶיהָ:

אֲרִי אִם לִיתָךְ מְשַׁלַּח יְתַעַמִי הֲאֵאֱנָא

מְשַׁלַּח בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבַעֲמָךְ וּבְבִתֶּיךָ

יְתַעְרֹבֵא וַיִּמְלֹן בָּתֵּי מִצְרַיִם יְתַ

עָרוּבָא וְאַף אֶרְעָא דְאַנוּן עָלֶיהָ:

**משליח בד. מגרה בד, וכן ושן בהמות
אשלה בם, לשון שסוי אינציט"ר בלע"ז:
את הערוב. כל מיני חיות רעות ונחשים
ועקרבים בערבוביא, והיו משחיתים בהם.
ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה ומכה
למה זו ולמה זו, בטכסיסי מלחמות
מלכים בא עליהם, כסדר מלכות, כשצרה
על עיר, בתחלה מקלקל מעיינותיה,
ואחר כך תוקעין עליהם ומריעין
בשופרות ליראם ולבהלם, וכן הצפרדעים**

מקרקרים והומים וכו', כדאי' במדרש רבי

תנחומא:

יח וְהַפְּלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת

אֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר עַמִּי עָמְדוּ

עָלֶיהָ לְבַלְתִּי הֵיזֶה שָׁם עָרַב

לְמַעַן תִּדְרַע כִּי אֲנִי יְהוָה

בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

וְאֶפְרַיִם בְּיוֹמָא הַהוּא יֵת אֶרְעָא דְגִשְׁן

דְּעַמִּי קָאִים עָלָה בְּדִיל דְּלֹא לְמַהוּי

תִּמְן עָרוּבָא בְּדִיל דְּתִדַּע אֲרִי אֲנָא יִי
שְׁלִיט בְּגוֹ אֶרְעָא:

וזהפלייתי. וזהפרשתי, וכן וזהפלה ה', וכן
לא נכלאת היא ממך, לא מובדלת
ומופרשת היא ממך: למען תדע כי אני
ה' בקרב הארץ. אע"פ ששכינתי
בשמים, גזרתי מתקיימת בתחתונים:

יִי שִׁישִׁי וְשִׁמְתִּי בְּדַת

בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמַחֵר

יְהִיָּה הָאֵת הַזֶּה:

וְאֲשׁוּי פוֹרֶקֶן לְעַמִּי וְעַל עַמֶּךָ אֵי־תִי

מִחָא לְמַחֵר יִהְיֶה אֶתָּא הָדִין:

וּשְׁמַתִּי פְדוּתָא. שִׁיבְדִּיל בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ:

כ וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן וַיָּבֹא עָרֹב

כָּבֵד בֵּיתָהּ פֶּרֶעָה וּבֵית

עֲבָדָיו וּבְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם

תִּשְׁחַת הָאֶרֶץ מִפְּנֵי הָעָרֹב:

וְעַבְדֵי יְיָ כֵּן וְאַתָּה עֲרוּבָא תִּקְיָה לְבֵית
 פְּרָעָה וּלְבֵית עֲבָדוֹהִי וּבְכָל אֶרְעָא
 דְּמִצְרַיִם אֶתְחַבֵּלֶת אֶרְעָא מִן קָדָם
 עֲרוּבָא:

תשחת הארץ. נשחתה הארץ, אתחבלת
 ארעא:

כא וַיִּקְרָא פְּרָעָה אֶל מִנְשָׁה
 וּלְאַחֶרָן וַיֹּאמֶר לָכֵן זָבָחוּ
 לֵאלֹהֵיכֶם בְּאַרְיָן:

וַיִּקְרָא פֶּרֶעַה לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר

אַזִּילוּ דַּבְּחוּ קֹדֶם אֱלֹהֵכֶן בְּאַרְעָא:

זבחו לאלהיכם בארץ. במקומכם, ולא

תלכו במדבר:

כב וַיֹּאמֶר מִשָּׁה לֹא נָכוֹן

לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם

נִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח

אֶת תוֹעֲבַת מִצְרַיִם לַעֲיִנֵיהֶם

וְלֹא יִסְקְלֵנוּ:

וְאָמַר מִשֶּׁה לָּא תִּקֹּן לְמַעַבְד כֵּן אֲרִי
 בְּעִירָא דְּמִצְרַיִי דְּחֲלִין לֵה מְנָה
 אֲנַחְנָא נְסִבִּין לְדַבְּחָא קָדָם יִי אֱלֹהֵנָא
 הָא נְדַבַּח יְת בְּעִירָא דְּמִצְרַיִי דְּחֲלִין
 לֵה וְאֲנוּן יְהוֹן חֲזֹן הֵלָא יִימְרוּן
 לְמַרְגְּמָנָא:

תועבת מצרים. יראת מצרים, כמו
 ולמלכם תועבת בני עמון, ואצל ישראל
 קורא אותם תועבה. ועוד יש לומר בלשון
 אחר תועבת מצרים, דבר שנאוי הוא

למצרים זביחה שאנו זובחים, שהרי
יראתם אנו זובחים: ולא יסקלנו. בתמיה:

בג דרך שלעשת ימים נלך
במדבר וזבחנו ליהוה אלהינו
כאשר יאמר אלינו:

מהלך תלתא יומין גיזיל במדברא
ונדבח קדם יי אלהנא כמא דיימר
לנא:

בד ויאמר פרעה אנכי אשלח

אֶתְכֶם וּזְבַחְתֶּם לַיהוָה

אֱלֹהֵיכֶם בַּמִּדְבָּר רַק הֶרְחַק לֹא

תִּרְחִיקוּ לָלֶכֶת הֶעֱתִירוּ בַעֲדַי:

וְאָמַר פֶּרְעָה אֲנִי אֲשַׁלח יְתֹכֹן

וּתְדַבְּחוּן קָדָם יי אֱלֹהֵיכֹן בַּמִּדְבָּרָא

לְחֹד אֶרְחָקָא לֹא תִרְחָקוּן לְמִיזַל צִלוּ

אַף עָלַי:

כֹּה וַיֹּאמֶר מִנְּשָׁה הִנֵּה אֲנֹכִי

יוֹצֵא מֵעַמִּי וְהֶעֱתַרְתִּי אֵל

יְהוָה וְסָר הָעָרֹב מִפְּרֹעָה

מִמַּעֲבָדָיו וּמִמַּעֲמֹ מִחֵר רַק אֵל

יוֹסֵף פְּרֹעָה הָתַל לְבִלְתִּי שִׁלַּח

אֶת הָעָם לְזִבְחַ לַיהוָה:

וַאֲמַר מִשָּׁה הָאֵל אֲנִי נֶפֶק מִמֶּנִּי

וַאֲצִלִּי קָדָם יְיָ וַיַּעֲדֵי עָרוּבָא מִפְּרֹעָה

מִמַּעֲבָדוֹהִי וּמִמַּעֲמָה מִחֵר לְחֹד לֹא יוֹסֵף

פְּרֹעָה לְשִׁקָּרָא בְּדִיל דְּלֹא לְשִׁלְחָא יֵת

עֲמָא לְדַבְחָא קָדָם יְיָ:

הַתָּלָּ. כְּמוֹ לַהֲתָלָּ:

כּוּ וַיֵּצֵא מִנְּשָׁה מִמַּעַם פַּרְעֹה

וַיַּעֲתֶר אֶל יְהוָה:

וַנִּפֹּק מִנְּשָׁה מִן קָדָם פַּרְעֹה וְצִלִּי קָדָם

יִי:

וַיַּעֲתֶר אֶל ה' . נִתְאַמֵּץ בַּתְּפִלָּה, וְכֵן אִם בָּא

לֹאמֹר וַיַּעֲתִיר, הִיָּה יָכוֹל לֹאמֹר, וּמִשְׁמַע

וַיִּרְבֶּה בַּתְּפִלָּה, עֲבָשִׁיו כִּשְׁהוּא אֹמֵר בִּלְי

וַיַּפְעֵל, מִשְׁמַע וַיִּרְבֶּה לַהֲתַפְּלָל:

כּוּ וַיַּעֲשֵׂה יְהוָה כְּדַבַּר מִנְּשָׁה

וַיִּסַּר הָעָרֹב מִפְּרֹעָה מֵעֲבָדָיו

וּמֵעַמּוֹ לֹא נִשְׁאַר אֶחָד׃

וַעֲבַד יְיָ כְּפִתְגָמָא דְּמִשָּׁה וְאֶעֱדִי

עָרוֹבָא מִפְּרֹעָה מֵעֲבָדוֹהִי וּמֵעַמָּהּ לֹא

אֶשְׁתָּאֵר חָד׃

וַיִּסַּר הָעָרוֹב. וְלֹא מָתוּ כִּמּוֹ שְׁמָתוֹ

הַצִּפְרָדְעִים, שֶׁאִם מָתוּ יִהְיֶה לָהֶם הַנָּאָה

בַּעֲזָרוֹת׃

כֹּחַ וַיִּכְבְּדוּ פְּרֹעָה אֶת לְבָבוֹ גַּם

בַּפַּעַם הַזֹּאת וְלֹא שִׁלַּח אֶת

הָעָם: (פ)

וַיִּקַּר פֶּרְעֹה יֵת לִבָּהּ אֶף בְּזִמְנָא הַדָּא

וְלֹא שִׁלַּח יֵת עֲמָא:

גם בפעם הזאת. אע"פ שאמר אנכי

אשלח אתכם, לא קיים הבטחתו:

שמות פרק ט

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בֹּא

אֶל פֶּרְעֹה וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה

אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעֲבָרִים

שִׁלַּח אֶת עַמִּי וַיַּעֲבֹדֵנִי:

וְאָמַר יי לְמִשָּׁה עוֹל לֹת פֶּרַעַה

וְתַמְלִל עֲמָה כְּדָנָן אָמַר יי אֱלֹהֵא

דִּיהוּדָאִי שִׁלַּח ית עַמִּי וַיִּפְלְחוּן קְדָמִי:

ב כִּי אִם מֵאֵן אֶתָּה לְשִׁלַּח

וְעוֹדָךְ מִחֲזִיק בָּם:

אֲרִי אִם סָרִיב אֶת לְשִׁלְחָא וְעַד כֶּעַן

אֶת מִתְקָךְ בְּהוֹן:

מחזיק בם. אחז בם, כמו והחזיקה

במבושיו:

ג הנה יד יחזה חזה במקנה

אשר בשדה בסוסים בחמורים

בגמלים בבקר ובצאן דבר

כבוד מאד:

הא מחא מן קדם יי הויא בבעירך די

בחקלא בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי

ובענא מותא תקיף לחדא:

הנה יד ה' הויה. לשון הזה, כי כן יאמר
 בלשון נקבה, על שעבר היתה, ועל
 העתיד תהיה, ועל העומד הוזה, כמו
 עושה, רוצה, רועה:

ד וְהִפְלָה יְהוָה בֵּין מְקַנָּה
 יִשְׂרָאֵל וּבֵין מְצָרִים
 וְלֹא יָמוּת מִכָּל לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל
 דָּבָר:

וְאֶפְרַיִם בֵּין בְּעִירָא דִּישְׂרָאֵל וּבֵין

בְּעִירָא דְּמִצְרַיִם וְלֹא יָמוּת מִכָּל לְבָנֵי

יִשְׂרָאֵל מִדַּעַם:

וְהַפְלָה. וְהַבְדִּיל:

ה וַיֵּשֶׁב יְהוָה מוֹעֵד לֵאמֹר

מִחֹר יַעֲשֶׂה יְהוָה הִדְבָּר הַזֶּה

בְּאַרְיָן:

וַיְשׁוּי יי זְמַנָּא לְמִימַר מִחֹר יַעֲבֹד יי

פְּתִגְמָא הִדִּין בְּאַרְעָא:

ו וַיַּעַשׂ יְהוָה אֶת הִדְבָּר הַזֶּה

מִמַּחֲרַת וַיָּמָת כֹּל מִקְנֶה

מִצָּרִים וּמִמִּקְנֶה בְנֵי יִשְׂרָאֵל

לֹא מָת אֶחָד׃

וַעֲבַד יְיָ יְת פֶּתַגְמָא הֲדִין בְּיוֹמָא

דְּבִתְרוּהִי וּמִית כֹּל בְּעִירָא דְּמִצָּרִים

וּמִבְּעִירָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא מִית חָד׃

וַיִּשְׁלַח פֶּרְעָה וְחֵנָּה לֹא מָת

מִמִּקְנֶה יִשְׂרָאֵל עַד אֶחָד

וַיַּכְבֵּד לֵב פֶּרְעָה וְלֹא שִׁלַּח

אֶת הָעָם: (פ)

וְשַׁלַּח פַּרְעֹה וְהָא לֹא מִית מִבְּעִירָא
 דִּישְׂרָאֵל עַד חַד וְאַתִּיקָר לְבָא דִּפַּרְעֹה
 וְלֹא שַׁלַּח יֵת עֲמָא:

ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאַל
 אֶהְרֹן קָחוּ לָכֶם מִלֵּא חֲפְנֵיכֶם
 פִּיחַ כֹּבֵשֶׁן וְזָרְקוּ מֹשֶׁה
 הַשְׁמִימָה לְעֵינַי פַּרְעֹה:

וַאֲמַר יִי לְמֹשֶׁה וְלֹאֶהְרֹן סִיבוּ לְכוּן

מִלִּי חֲפְנִיכֹן פִּיחָא דְאַתּוּנָא וַיִּזְרְקֶנָּה

מִשָּׁה לְצִית שְׁמִיָּא לְעֵינֵי פֶרְעָה:

מלא חפניכם. ילויינו"ש בלע"ז: פִּיחַ

כבשן. דבר הנפח מן הגחלים עוממים

הנשרפים בכבשן, ובלע"ז אולב"ש. פִּיחַ

לשון הפחה, שהרוח מפִּיחַן ומפריחן:

וזרקו משה. וכל דבר הנזרק בכה, אינו

נזרק אלא ביד אחת, הרי נסים הרבה, אחד

שהחזיק קומצו של משה מלא חפנים

שלו ושלו אחרון, ואחד שהלך האבק על

כל ארץ מצרים:

ט וְהָיָה לְאַבְרָם עַל כָּל אֶרֶץ

מִצְרַיִם וְהָיָה עַל הָאָדָם וְעַל

הַבְּהֵמָה לְשָׁחִין פֶּרֶחַ אֲבֵעֲבוּעוֹת

בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַיְהִי לְאַבְרָם עַל כָּל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם

וַיְהִי עַל אֲנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא לְשִׁיחָנָא

סגִי אֲבֵעֲבוּעֵין בְּכָל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

לְשָׁחִין פֶּרֶחַ אֲבֵעֲבוּעוֹת. כְּתִרְגוּמוֹ לְשָׁחִין

סגִי, אֲבֵעֲבוּעֵין שַׁעַל יְדוֹ צוּמָחִין בְּהוֹן

בועות: שחין. לשון חמימות, והרבה יש

בלשון משנה, שנה שחונה:

וַיִּקְחוּ אֶת פִּיָּהּ הַכֹּבֵשׁ

וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי פֶרְעָה וַיִּזְרְקוּ

אֹתָהּ מִנְּשָׁה הַשָּׁמַיְמָה וַיְהִי

שְׁחִין אֲבַעֲבַעַת פִּיָּהּ בְּאָדָם

וּבַבְּהֵמָה:

וַנְּסִיבוּ יָת פִּיָּהּ דְּאֶתוֹנָא וְקָמוּ קָדָם

פֶּרְעָה וַיִּזְרְקוּ יָתָהּ מִנְּשָׁה לְצִית שְׁמַיָּא

וְהָיָה שִׁיחָנָא אֲבַעְבֵּינְךָ סְגִי בְּאַנְשָׁא

וּבְבַעֲיָרָא:

באדם ובבהמה. ואם תאמר מאין היו

להם הבהמות, והלא כבר נאמר וימת כל

מקנה מצרים, אלא לא נגזרה גזרה אלא

על אותן שבשדות בלבד, שנאמר במקנך

אשר בשדה, והירא את דבר ה' הניס את

מקנהו אל הבתים. וכן שנויה במכילתא

אצל ויקח שש מאות רכב בחור:

יֵא וְלֹא יָכְלוּ הַחֲרָטִימִים לַעֲמֹד

לִפְנֵי מִנְּשָׁה מִפְּנֵי הַנְּחִיץ כִּי

הָיָה הַנְּחִיץ בַּחֲרֻטָּמָם וּבְכָל

מִצָּרִים:

וְלֹא יָכִילוּ חֲרָשִׁיאַ לְמִיקָם קָדָם מִנְּשָׁה

מִן קָדָם שִׁיחָנָא אֲרִי הָוָה שִׁיחָנָא

בַּחֲרָשִׁיאַ וּבְכָל מִצָּרָאִי:

יב וַיִּחַזֵּק יְהוָה אֶת לֵב פִּרְעֹה

וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

יְהוָה אֶל מִנְּשָׁה: (ו)

וְתִקֶּיף יְיָ יִתְּ לָבָא דְּפִרְעָה וְלֹא קָבִיל

מִנְהוֹן כְּמֵא דְּמִלִּיל יְיָ עִם מִשָּׁה:

יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מִשָּׁה

הַשֹּׁכֶם בַּבֶּקֶר וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי

פִּרְעֹה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו כֹּה אָמַר

יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלַח אֶת

עַמִּי וַיַּעֲבֹדֵנִי:

וַאֲמַר יְיָ לְמִשָּׁה אֶקְדָּם בְּצִפְרָא

וְאֶתְעַתֵּד קֶדָם פִּרְעֹה וְתִימַר לָהּ כְּדִנּוֹ

אֶמֶר יְיָ אֱלֹהֵא דִּיהוּדָאִי שְׁלַח יְת עַמִּי
וַיִּפְלְחוּן קִדְמִי:

יָד כִּי בַּפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שְׁלַח
אֶת כָּל מַגִּבֹּתַי אֶל לִבְךָ
וּבַעֲבֹדֶיךָ וּבַעֲמֹךָ בַּעֲבוּר תִּדְרַע
כִּי אֵין כָּמֹנִי בְּכָל הָאָרֶץ:

אֲרִי בְּזִמְנָא הָדָא אֲנָא שְׁלַח יְת כָּל
מַחֲתֵי לִלְבָּךָ וּבַעֲבֹדֶיךָ וּבַעֲמֹךָ בְּדִיל
דְּתִדְרַע אֲרִי לִית דְּכֹתִי שְׁלִיט בְּכָל

אַרְעָא:

את כל מגפתי. למדנו מבאן, שמכת
בכורות שקולה כנגד כל המכות:

טו כִּי עָתָה שְׁלַחְתִּי אֶת יְדֵי

וְאֶךְ אוֹתְךָ וְאֶת עַמְּךָ בְּדֶבֶר

וּתְכַחַד מִן הָאָרֶץ:

אַרִּי כֶעֶן קָרִיב קָדַמִּי דְאַשְׁלַח פֹּון יֵת

מִחַת גְּבֻרָתִי וְאַמְחִי יִתְךָ וְיֵת עַמְךָ

בְּמוֹתָא וְשִׁיצִיאת מִן אַרְעָא:

כִּי עַתָּה שִׁלַּחְתִּי אֶת יָדֵי וְגו'. כִּי אֲלוֹ
 רָצִיתִי, כִּשְׁהִיתָה יָדִי בַּמִּקְנֶה שֶׁהִכִּיתִים
 בַּדָּבָר, שִׁלַּחְתִּיהָ וְהִכִּיתִי אוֹתָךְ וְאֵת עַמְּךָ
 עִם הַבְּהֵמוֹת: וְתִכְחַד מִן הָאָרֶץ. אֲבָל
 בַּעֲבוּר זֹאת הָעֲמֻדָּתִיךָ וְגו':

טז וְאֵלֶּם בַּעֲבוּר זֹאת

הָעֲמֻדָּתִיךָ בַּעֲבוּר הָרֵאשִׁיתֶךָ אֶת

כַּחֲסִי וְלִמְעַן סֵפֶר שְׁמִי בְּכָל

הָאָרֶץ:

וּבָרַם בְּדִיל דָּא קִימְתָּךְ בְּדִיל

לֹא־חֲזִיּוֹתָךְ יֵת חֵילִי וּבְדִיל דִּיהוֹן

מִשְׁתַּעַן גְּבוּרַת שְׁמִי בְּכָל אֶרֶעָא:

שביעי

עוֹדֶךְ

יז

מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שִׁלְחָם:

עַד כַּעַן אַתָּה כְּבִישֵׁת בֵּיהּ בְּעַמִּי בְּדִיל

דְּלֹא לִשְׁלַחֲתָהוֹן:

עוֹדֶךְ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי. כְּתַרְגּוּמוֹ כְּבִישֵׁת

בֵּיהּ בְּעַמִּי, וְהִיא מִגְזֶרֶת מִסְכָּה דְּמִתְרַגְּמִינָן

אורה כבושא, ובלע"ז קלקי"ר. וכבר
 פירשתי בסוף ויהי מקץ, כל תיבה
 שתחלת יסודה סמ"ך והיא באה לדבר
 בלשון מתפעל, נותן התי"ו של שמוש
 באמצע אותיות של עיקר, כגון זו, וכגון
 ויסתכל החגב, מגזרת סבל. כי תשתדר
 עלינו, מגזרת שר ונגיד. וכן משתכל
 הוית:

יח הַנְּנִי מִמַּטִּיר כָּעֵת מַחֲר
 בָּרַד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה

כְּמֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמָן הַיּוֹם

הוֹסְדָה וְעַד עֲתָה:

הָאֵל אֲנִי מַחִית מִטְרָא בְּעֵדְנָא הֲדִין

מִחַר בְּרָדָא תִּקְיָה לַחֲדָא דִּי לֹא הוּוּה

דְּכּוּתָהּ בְּמִצְרַיִם לְמָן יוֹמָא

דֹּא שְׁתַּכְלִלַת וְעַד כְּעֵן:

כַּעַת מַחַר. כַּעַת הַזֹּאת לְמַחַר, שְׂרֵט לֹו

שְׂרִיטָה בְּכּוּתָל, לְמַחַר כַּשְׁתַּגִּיעַ חֲמָה

לְכַאן, יֵרֵד הַבְּרָד: הוֹסְדָה. שְׁנַת־יִסְדָה. וְכָל

תִּיבָה שְׁתַּחֲלַת יִסּוּדָה יו"ד, כְּגוֹן יִסָּד, יֵלֵד,

ידע, יסר, כשהיא מתפעלת, תבא הוי"ו
 במקום היו"ד, כמו הוסדה, הולדה, ויודע,
 ויולד ליוסף, בדברים לא יוסר עבד:

יֵט וְעַתָּה שְׁלַח הָעֵז אֶת מִקְנֶךָ
 וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל
 הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמְצָא
 בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֶף הַבֵּיתָה וְיֵרֵד
 עֲלֵהֶם הַבָּרָד וּמָתוּ:

וְכַעַן שְׁלַח כְּנוֹשׁ יָת בְּעִירְךָ וְיֵת כָּל דִּי

לך בַּחֲקֹלָא כָּל אֲנָשָׁא וּבְעִירָא

דְּאִשְׁתַּכַּח בַּחֲקֹלָא וְלֹא יִתְכַנֵּשׁ לְבֵיתָא

וַיַּחֲזִיק עַל־יְהוֹן בְּרִדָּא וַיְמִיתוּן:

שְׁלַח הָעֵז. כְּתִרְגוּמוֹ שְׁלַח כְּנוֹשׁ, וְכֵן

יוֹשְׁבֵי הַגְּבִים הָעִיזוּ, הָעִיזוּ בְּנֵי בְנִימִן: וְלֹא

יֵאֻסֶּף הַבֵּיתָה. לְשׁוֹן הַכְּנָסָה הִיא:

כִּי הִירָא אֶת דְּבַר יְהוָה מֵעַבְדֵי

פֶּרַעָה הַנִּים אֶת עַבְדָּיו וְאֶת

מִקְנֵהוּ אֶל הַבָּתִּים:

דְּדַחִיל מִפֶּתַח־מֶמֶא דִּי מַעֲבְדִּי פִרְעָה

כְּנִשׁ ית עֲבָדוּהִי וַיֵּת גִּיתוּהִי לְבַת־יֵא:

הַנִּים. הַבְּרִיחַ, לְשׁוֹן וַיִּנָּס:

כֹּא וַיֵּאשֹׁר לֹא שָׁם לְבוֹ אֶל דְּבַר

יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶת עַבְדֵּיו וְאֶת

מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה: (פ)

וְדִי לֹא שׁוֹי לְבָה לְפֶתַח־מֶמֶא דִּי שְׁבַק

ית עֲבָדוּהִי וַיֵּת גִּיתוּהִי בַחֲקָלָא:

כב וַיֵּאמֶר יְהוָה אֶל מִלְּשָׁה נָטָה

אֶת יְדֹךָ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי בָרֶךְ

בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל הָאָדָם

וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל עֹשֶׁב

הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַאֲמַר יי לְמִשָּׁה אֲרִים יָת יְדֹךָ עַל צִית

שָׁמַיָא וַיְהִי בִרְדָּא בְּכָל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם

עַל אֲנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל כָּל עֶסְבָּא

דְּחִקְלָא בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

עַל הַשָּׁמַיִם. לְצַד הַשָּׁמַיִם. וּמִדְּרַשׁ אַגְדָּה,

הגביהו הקב"ה למשה למעלה מן
השמים:

בג וַיֵּט מִנְּשָׁה אֶת מַיְטָהּ עַל
הַשָּׁמַיִם וַיַּחֲזֶה נָתַן קִלְתָּ וּבָרַד
וּתְהַלֵּךְ אֵשׁ אֶרֶצָה וַיִּמָּטֵר
יַחֲזֶה בָּרַד עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְאֲרִים מִנְּשָׁה יָת חֲטִיָּה עַל צִית שָׁמַיָא
וַיִּי יְהִי קָלִין וּבָרָדָא וּמַהֲלָכָא אֶשְׁתָּא
עַל אֶרֶעָא וְאִמָּטֵר יִי בָרָדָא עַל אֶרֶעָא

דְּמִצְרִים:

כֹּד וַיְהִי בְרָד וְאֵשׁ מִתְּלַקְחַת

בְּתוֹךְ הַבְּרָד כֶּבֶד מְאֹד אֲשֶׁר

לֹא הָיָה כִּמְהוּ בְּכָל אֶרֶץ

מִצְרַיִם מְאֹד הִיָּתָה לְגוֹי:

וְהָיָה בְרָדָא וְאֶשְׁתָּא מִשְׁתַּלְהֶבֶת בְּגוֹ

בְּרָדָא תַקִּיף לַחֲדָא דִּי לֹא הָוָה דְּכּוּתָהּ

בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם מִעַדְן דְּהוּת לְעָם:

מִתְּלַקְחַת בְּתוֹךְ הַבְּרָד. נִס בְּתוֹךְ נִס, הָאֵשׁ

והברד מעורבין, והברד מים הוא, ולעשות

רצון קונם עשו שלום ביניהם:

כה וַיֵּךְ הַבָּרָד בְּכָל אֶרֶץ

מִצְרַיִם אֵת כָּל אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה

מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וְאֵת כָּל

עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה הִכָּה הַבָּרָד וְאֵת

כָּל עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבַּר:

וּמִחָא בִרְדָּא בְּכָל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם יֵת

כָּל דִּי בְחֻקָּא מֵאֲנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא

וַיֵּת כָּל עֵסָבָא דְחַקְלָא מִחָא בְרָדָא וַיֵּת

כָּל אֵילָן דְּבַחְקְלָא תִּבְרָ:

כו רַק בְּאַרְיָן גִּשְׁן אֲשֶׁר שָׁם

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בְרָדָ:

לְחוּד בְּאַרְעָא דְגִשְׁן דִּי תַמָּן בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל לֹא הָוָה בְּרָדָא:

כז וַיִּשְׁלַח פֶּרְעָה וַיִּקְרָא לְמַטְשָׁה

וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטֵאתִי

הַפַּעַם יְהוָה הִצִּדִּיק וְאַנִּי וְעַמִּי

הַרְשָׁעִים:

וְשַׁלַּח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לַמֶּשֶׁה וְלֹא־הָרִן

וַאֲמַר לְהוֹן חֲבִית זִמְנָא הִדָּא יִי זַכָּאָה

וַאֲנָא וְעַמִּי חִיבִין:

בַּח הַעֲתִירוּ אֵל יְהוָה וְרַב

מַחֲיִית קָלָת אֱלֹהִים וּבָרַד

וַאֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְלֹא תִסְכְּחוּן

לְעַמִּי:

צִלּוֹ קָדָם יִי וְסָגִי קַדְמוֹהִי רוּחַ דְּלָא

יְהוֹן עֲלֵנָא קָלִין דְּלוֹט כְּאַלִּין מִן קָדָם

יִי וּבִרְדָּא וְאַשְׁלַח יִתְכוֹן וְלֹא תוֹסְפוֹן

לְאַתְעֲכָבָא:

ורב. די לו במה שהוריד כבר:

כט וַיֹּאמֶר אֱלִיו מִנְשָׁה כְּצִאתִי

אֶת הָעֵיר אֶפְרַשׁ אֶת כַּפֵּי אֵל

יְהוָה הַקְּלֹות יַחְדָּלוֹן וְהַבְּרֹד

לֹא יִהְיֶה עוֹד לְמַעַן תִּדְּעַ כִּי

לִיְהוָה הָאָרֶץ:

וַאֲמַר לָהּ מִשָּׁה כְּמִפְקִי מִן קִרְתָּא

אֶפְרוֹשׁ יְדֵי בְּצֻלוֹ קָדָם יְיָ קָלִיא

יִתְמַנְעוֹן וּבִרְדָּא לֹא יִהְיֶה עוֹד בְּדִיל

דְּתַדַּע אֲרִי דִּי אֲרַעָא:

כַּצֵּאתִי אֶת הָעִיר. מִן הָעִיר, אֲבָל בַּתּוֹךְ

הָעִיר לֹא הִתְפַּלֵּל, לְפִי שֶׁהִיְתָה מְלֵאָה

גְּלוּלִים:

לְ וְאַתָּה וְעַבְדֶּיךָ יִדְעוּתִי כִּי

טָרַם תִּירָאוֹן מִפְּנֵי יְהוָה

אלהים:

וְאַתָּה וְעַבְדֶּיךָ יִדְעֵנָּא אֲרִי עַד כְּעַן לֹא

אֶתְכַנְעֵתוֹן מִן קָדָם יְיָ אֱלֹהִים:

טַרַם תִּירְאוֹן. עַדִּיין לֹא תִירְאוֹן. וּבֵן כָּל

טַרַם שְׁבַמְקֵרָא עַדִּיין לֹא הוּא, וְאִינוּ לְשׁוֹן

קוֹדֵם, כְּמוֹ טַרַם יִשְׁכְּבוּ, עַד לֹא שְׁכִיבוּ.

טַרַם יִצְמַח, עַד לֹא צִמַּח. אִף זֶה בֶּן הוּא,

יִדְעֵתִי כִּי עַדִּיין אֵינְכֶם יִרְאִים, וּמִשְׁתַּהִּיָּה

הָרוּחָה תַעֲמִדוּ בְּקִלְקוּלְכֶם:

לֹא וְהַפְּשִׁתָּהּ וְהַשְׁעֲרָה נִכְתָּה

כִּי הִשְׁעָרָה אָבִיב וְהִפְשָׁתָה
גְּבֻעָל:

וְכִתְנָא וְסַעֲרִי לְקוֹ אֲרִי סַעֲרָנִיא
אֲבִיבִין וְכִתְנָא גְּבֻעוֹלִין:

והפשתה והשעורה נכתה. נשברה, לשון
פרעה נכה, נכאים, זכך לא נכו, ולא יתכן
לפרשו לשון הכאה, שאין נו"ן במקום
ה"א לפרש נכתה כמו הזכתה, נכו כמו
הכו, אלא הנו"ן שורש בתיבה, והרי הוא
מגזרת ושבו עצמותיו: כל כי השעורה

אביב. כבר ביכרה ועומדת בקשיה,

ונשתברו ונפלו, וכן הפשתה גדלה כבר

והוקשה לעמוד בגבעוליה: השעורה

אביב. עמדה באביה, לשון באבי הנחל:

לִבְּיָחֶחֱטָה וְחֶפְסָמַת לֹא נִכְּוּ כִּי

אַפִּילָת הֵנָּה:

וְחֶטְאָה וְכִנְתִּיא לֹא לָקוּ אֲרִי אַפִּילָתָא

אֲנוּן:

כי אפילת הנה. מאוחרות, ועדיין היו

רכות, ויכולות לעמוד בפני קשה, ואע"פ

שנאמר זאת כל עשב השדה הבה הברד,
 יש לפרש פשוטו של מקרא בעשבים
 העומדים בקלחם הראויים ללקות בברד.
 ומדרש רבי תנחומא יש מרבותינו
 שנחלקו על זאת, ודרשו כי אפילות, פלאי
 פלאות נעשו להם שלא לקו:

לג. **מפטיר** ויצא משה

מעם פרעה את העיר ופרש
 בפיו אל יהוה ויחדלו הקלות

וְהַבֶּרֶד וּמִטָּר לֹא נִתַּן אֶרְצָה:

וְנִפְק מִשָּׁה מַלּוֹת פֶּרֶעָה יְת קָרְתָּא

וּפֶרֶשׁ יְדוּהִי בְצֻלּוֹ קָדָם יי וַיִּתְּמַנְעוּן

קָלִיא וּבֶרֶדָא וּמִטָּרָא דֶּהוּה נַחִית לֹא

מִטָּא עַל אֶרְעָא:

לֹא נִתַּן. לֹא הִגִּיעַ, וְאִם אוֹתָן שֶׁהָיוּ בְּאוֹר

לֹא הִגִּיעוּ לְאֶרֶץ, וְדוּמָה לוֹ וְתַתָּךְ עָלֵינוּ

הָאֵלָה וְהַשְּׁבוּעָה דַּעֲזָרָא, וְתִגִּיעַ עָלֵינוּ.

וּמִנַּחֲם בֶן סְרוּק חֲבָרוּ בַּחֲלָק כַּהֲתוּךְ כֶּסֶף,

לְשׁוֹן יִצְיָקָת מִתַּכַּת, וְרוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרָיו

כתרגומו ויצק, ואתיד. לצקת, לאתבא.

אף זה לא נתן לארץ, לא הוצק לארץ:

לְדַּוִּי־וַיִּרְא פַּרְעֹה כִּי חָדַל הַמָּטָר

וְהַבָּרָד וְהַקָּלֹת וַיִּסֹּף לַחֲטָא

וַיִּכְבֹּד לְבוֹ הוּא וַעֲבָדָיו:

וַחֲזָא פַּרְעֹה אֲרִי אֶת־מִנֵּעַ מִטָּרָא

וּבִרְדָּא וְקָלִיא וְאוֹסֶף לְמַחֲטִי וַיִּקְרָה

לְלִבָּהּ הוּא וַעֲבָדוֹהִי:

לֵה וַיִּחֲזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁלַח

אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּאֲשֶׁר דָּבַר

יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה: (פפפ)

וְאַתָּה לָבָא דְּפִרְעָה וְלֹא שִׁלַּח יְת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי מַלִּיל יִי בִידָא דְּמֹשֶׁה: